

Píše Jan K. Hon

(E*forum, 03. 05. 2017)

Karlovská konferenční vzpomínka

Následující řádky měly být zprávou o konferenci na téma Praha v době Lucemburků, kterou loni v červnu uspořádala ke karlovskému jubileu Lucemburská univerzita. Sluší se ovšem předem podotknout, že se tato zpráva ve vícero ohledech vymyká dobrým mravům. Zaprvé: podává ji jeden z přednášejících; zadruhé: činí tak s neomluvitelným prodlením; a za třetí: z výše uvedených důvodů může nabídnout spíš jen osobní vzpomínku než objektivní zprávu kritického diváka. Omluvou autorovi budiž, že ještě horší by bylo, kdyby se na konferenci zcela zapomnělo. Jednalo se totiž o bohubilý počin, ač se v něm zračily leckteré problémy a výzvy současného medievisticky zaměřeného bohemikálního bádání. Už proto stojí alespoň za zmínku.

Celý název konference zněl ***Prag in der Zeit der Luxemburger: Literatur, religiöse Ideen und Herrschaftskulturen zwischen Bereicherung und Behauptung*** (Praha v době Lucemburků: literatura, náboženské myšlenky a panovnické kultury mezi [vzájemným] obohacováním a soupeřením). V intencích tohoto – snad trochu krkolomného – názvu se organizátoři konference nesnažili zaměřit na jeden dílčí aspekt lucemburské Prahy, resp. lucemburských Čech, nýbrž na kulturní vztahy v českých zemích 14. století v jejich diverzitě a komplexnosti. Jak se psalo v konferenční anotaci: „Kolokvium nahlíží na Čechy 14. století jako na historický příklad míšení, konkurence a vzájemného obohacování v komunikačním prostoru určeném různorodými hybateli jako např. domácí šlechtou, panovnickým rodem, dvory, městským patriciátem a duchovenstvem různé orientace.“ Jen letmý pohled do programu ovšem rychle prozradil, že důraz byl kladen zejména na literaturu doby lucemburské a snad trochu překvapivě také na její recepci v 19. a 20. století.

Konferenci otevřel jedním ze dvou čistě historiografických příspěvků Michel Pauly (Université du Luxembourg). Jeho přednáška na téma *Lucembursko v západní politice Karla IV.* nabídla jednak vhled do role, kterou Lucembursko hrálo v kontextu Karlovy říšské politiky, a jednak poodhalila, že jednou z nevyslovených, ale zřetelných motivací k uspořádání této konference byl vztah Lucemburska k vlastní historii a z něho plynoucí pouto k českým zemím. Tato motivace byla obzvláště patrná ze složení účastníků. Vedle badatelů z hostitelské univerzity (vedle zmíněného Paulyho ještě Eloïse Adde a Amélie Bendheim a hlavní organizátor celého setkání Heinz Sieburg) zde zřetelně dominovali hosté z Univerzity Karlovy, a to konkrétně z Ústavu germánských studií Filozofické fakulty (Štěpán Zbytovský, Manfred Weinberg, Lenka Vodrážková, Milan Tvrdík). A právě pražští přednášející se s výjimkou Milana Tvrdíka

zaměřili na moderní recepci lucemburských Čech. Lenka Vodrážková zmapovala germanistické bádání k tomuto období – včetně počínů edičních – na rozdělené pražské univerzitě po roce 1882, přičemž poukázala na momenty napětí i rozdíly v přístupu mezi badateli české a německé univerzity. Manfred Weinberg i Štěpán Zbytovský se zaměřili na recepci lucemburských Čech v německojazyčné literatuře z českých zemí v první polovině 20. století – Weinberg v příspěvku o románu Franze Spundy z roku 1942 *Der Herr vom Hradschin. Roman Kaiser Karls IV.* a Zbytovský v příspěvku o recepci *Oráče z Čech* Jana ze Žatce. V obou referátech šlo, byť pokaždé z jiného úhlu pohledu, o vztah mezi náhledem na (dávnou) minulost a soudobou politikou, a zejména Zbytovského zaměření na autory jako Hans Watzlik vedlo v následující diskusi k otázce, jak se má literární věda stavět k dílům, která svůj tendenční výklad minulosti staví do služeb nenávislné národnostní politiky.

O vztah politiky a literatury šlo i v mnoha příspěvcích ryze medievistických: Eloïse Adde ukázala v detailní analýze německého veršovaného překladu *Dalimilovy kroniky* ze 14. století, jak německá i česká verze textu pracují každá s jiným pojmem češství a němectví a tím pádem pokaždé jinak rámuje politické konflikty, o kterých vypráví. Amélie Bendheim v příspěvku k recepci Alana ab Insulis u Heinricha von Mügeln ukázala, jak se i v okruhu Karla IV. mohla stát vernakulární poezie nositelem politické teorie a tím pádem jedním z mocenských nástrojů. Že instrumentalizace německojazyčné literatury pro politické účely nebyla v kontextu českých panovníků 14. století žádnou novinkou, předvedl ve svém příspěvku Alexander Dingeldein (Johannes Gutenberg-Universität Mainz), který se zaměřil na politickou rovinu díla Ulricha von Etzenbach ve vztahu k posledním Přemyslovcům.

Stranou tohoto zaměření stály příspěvky Kristýny Solomon (Univerzita Palackého v Olomouci) a autora těchto řádků Jana Hona (Ludwig-Maximilians-Universität München). Solomon představila nejdůležitější poznatky ze svého aktuálního výzkumu staročeské tristanovské recepce (jehož výsledky ostatně mezitím vyšly knižně pod názvem *Tristan-Romane: Zur spätmittelalterlichen Rezeption von Gottfrieds Tristan in den böhmischen Ländern*, Göppingen 2016), přičemž se zaměřila na vztah staročeské skladby *Tristram a Izalda* k jejím německým předlohám. Hon na základě analýzy několika legend doby Karlovy (*Legenda o 10000 rytířů*, staročeský *Život sv. Kateřiny*, václavská legenda Karla IV. a staročeská *Legenda o sv. Prokopu*) naznačil, jakým směrem by se měl ubírat další výzkum staročeské hagiografie, a to ve vztahu k jejich funkcionalitě na straně jedné a s ohledem na aktuální tendence germanistického legendistického bádání na straně druhé.

Jako jakýsi širší historický rámec všech zmíněných literárněvědných příspěvků lze chápat příspěvek Milana Tvrdíka, který nabídl obsáhlý přehled literárního vývoje od doby posledních Přemyslovců po začátek husitských válek.

Dva příspěvky se vedle již zmíněné úvodní přednášky Michela Paulyho vymykaly převažujícímu literárněvědnému zaměření konference. Wolfgang Schmid (Universität Trier) zmapoval v nevídaně detailním přehledu, jak, kdy, odkud, od koho, a případně

na kterých cestách Karel IV. získával relikvie do svých sbírek, a lingvista Hans-Joachim Solms (Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg) shrnul vědecké debaty posledních desetiletí o němčině proslulé pražské Karlovy kanceláře.

Celkové koncepci konference by se z vnějšího pohledu dalo leccos vytknout: Vzhledem k zuboženému stavu, v jakém se v současné době nachází literárněvědná bohemistická medievistika, je škoda, že se tohoto setkání neúčastnil ani jeden z jejích vzácných představitelů, rozptýlených mezi Freiburgem, Prahou a Vídní. Naopak hojné zastoupení příspěvků zabývajících se moderní recepcí lucemburských Čech vyvolávalo dojem, jako by k epoše samé už nebylo možné říct mnoho nového. Jak klamný dojem to je, není snad třeba zmiňovat - ostatně mnohé z přednesených medievistických příspěvků toho byly jasným důkazem.

Přesto si dovolím soudit, že šlo o konferenci důležitou a v lecčem úspěšnou. Mezi českou a německou medievistikou je stále ještě znát silnou zeď, postavenou z rozdílů v teoretickém a metodologickém zaměření, institucionálním zázemí či interdisciplinárním rozkročení, a tak je třeba vítat každou příležitost, při které se podaří kousek této bariéry odbourat. Zejména pro německé medievisty, zakořeněné chtě nechtě v značně teoreticky zatíženém diskursu posledních desetiletí, bylo navíc jistě osvěžující podívat se na středověkou - nejen německou - literaturu prizmatem konkrétní, časoprostorově a politicky vymezené historické konstelace. A koneckonců i z debaty s kolegy zabývajícími se moderní literaturou bylo patrné, že si oba stále se od sebe vzdalující filologické tábory mají co říct, ba že se vzájemně potřebují, chtějí-li si být vědomy historické specifičnosti jak svého materiálu, tak svých explicitních či implicitních východisek.

Pro to všechno patří lucemburským kolegům - s nimiž na organizaci spolupracovala také mohučská Uta Störmer-Caysa - dík i uznání.

www.ipsl.cz